

Ірина Д'ЯКОНОВА

Українська академія банківської справи НБУ, м. Суми
**СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ
РИЗИКАМИ**

Успішна діяльність банку у цілому значною мірою залежить від обраної стратегії управління ризиками. Мета процесу управління банківськими ризиками полягає у їх обмеженні або мінімізації, оскільки повністю уникнути ризиків неможливо.

Щоб досягти успіху в цій сфері діяльності, яка характеризується підвищеною ризиковістю, банкам необхідно створювати та розвивати системи управління ризиками. З їхньою допомогою керівництво банку зможе виявити, локалізувати та проконтролювати той чи інший ризик.

Ступінь складності системи оцінювання ризику має відповідати ступеню ¹ ризиковості середовища, в якому працює банк. Системи потрібно створювати заздалегідь, оскільки втрати через їхню відсутність можуть перевищити витрати на їх створення та впровадження. Типовим прикладом такої системи є система кредитних рейтингів, за допомогою якої оцінюють кредитний ризик позичальників за різними галузями, видами наданих позик напрямками кредитування, типами позичальників (юридична або фізична особа) та ін. Система кредитних рейтингів допомагає керівництву банку встановити обґрунтовану відсоткову ставку, яка передбачає компенсацію за прийнятий банком ризик.

Процес управління ризиками складається з таких етапів: кількісне оцінювання рівня ризику; етап мінімізації ризику; етап моніторингу.

Один з важливих складників системи контролю за банківськими ризиками - внутрішній управлінський контроль. Завдання його зводяться до чіткого визначення та

розмежування посадових повноважень, забезпечення подвійного контролю, ротації кадрів, організації контролю за окремими операціями посередньо на робочих місцях, створення досконалих систем передавання зберігання інформації. І хоча не існує такої системи внутрішнього контролю, яка змогла б запобігти службовим зловживанням, проте правильно організований механізм контролю суттєво знижує рівень функціональних ризиків.

Кожен структурний підрозділ банку, а також фахівці, здатні оцінити ризик, володіють певною частиною інформації, необхідної для всебічного аналізу ризику. Створення відповідної системи взаємодії зазначених власників інформації розглядається як обов'язковий елемент управлінського процесу. Однією з форм реалізації цього положення є система моніторингу ризику, яка допомагає коригувати поточну діяльність згідно із сигналами попередження, що їх вона генерує з використанням механізму зворотного зв'язку. Результативність системи управління ризиками у цілому залежить від ефективності системи моніторингу. За такого підходу до організації процесу управління менеджери середньої ланки відповідають і за надійність локальної системи, і за втілення в життя стратегічних цілей, сформульованих на рівні вищого керівництва банку.

У великих банках для посилення контролю а банківськими ризиками створюються комітет управління ризиками або спеціалізовані відділи, які діють під егідою ради директорів. Їх завданням, є, зокрема, збір, обробка та аналіз інформації, яка надходить зі структурних підрозділів, її узагальнення та і прогнозування можливих сценаріїв для врахувати ризиків на рівні банку в цілому.

Банки України стикаються здебільшого з важко контрольованим зовнішніми ризиками, такими, як ризики зміни умов державного регулювання, здійснення

кримінальних акцій та ін. Такі ризики потребують створення особливих систем безпеки, вартість яких досить висока.

З розвитком ринкових відносин та ускладненням банківських опецій співвідношення між зазначеними групами ризиків змінюється. Настає момент, коли створювати системи управління основними фінансовими та функціональними ризиками виправдано й доцільно, а згодом ці дії перетворюються на необхідні. Для вітчизняної банкірської системи такий момент уже настав. Центральні банки підходять до оцінювання ризиків з позицій нагляду діяльністю банківської системи у цілому, а найпоширенішим підходом до реалізації цієї функції є встановлення нормативів і лімітів, проведення перевірок на місцях. Крім того, центральні банки контролюють певну групу ризиків, таких, як ризик ліквідності, платоспроможності, кредитний і валютний. Водночас оцінка деяких важливих видів ризиків, наприклад, ризику зміни відсоткових ставок, ринкового ризику не проводиться. Отже, лише деякі положення й елементи методики аналізу та оцінювання ризиків центральних банків можуть бути внесені до складу власної системи управління ризиками кожного банку.

Вітчизняні банки проблему створення ефективних систем управління ризиками ще мають вирішити. Важливо використати міжнародний досвід і пам'ятати, що становлення практики управління ризиками ще не завершено.